- **هویت حوزه علم**
  - **هویت تاریخی**
    - وارث سرمایه سترگ علمی هزارساله تشیع
      - محصول اندیشه ورزی هزاران عالم دینی در فقه و کلام و فلسفه و تفسیر و حدیث در طول هزار سال
      - پرداختن به سایر علوم قبل از اکتشافات علوم طبیعی اخیر
      - محوریت فقه، کلام و فلسفه و حدیث در حوزه
      - پیشرفت تدریجی و محسوس فقه از شیخ طوسی تا دوران کنونی
      - تولیدات علمی فاخر و ارتقای سطح علم فقه و یافته های جدید
    - خط مقدم مبارزه و حرکت‌های اصلاحی–انقلابی
      - رهبری و پیشگام تمام حرکت‌های اصلاحی در ۱۵۰سال اخیر در ایران و عراق
      - جرئت در آغاز جهاد و مبارزه و الهام‌بخشی به دیگران
      - ممانعت از قراردادهای ننگین استعماری
        - نهضت تنباکو به واسطه میرزای شیرازی
        - قرارداد رویتر به واسطه ملاعلی کنی
        - قرارداد وثوق الدوله با افشاگری مدرس
        - مبارزه با منسوجات خارجی توسط آقانجفی و علمای اصفهان و نجف
      - جنگ مسلحانه با اشغالگران
        - درگیری علمای نجف و کوفه با انگلیس
        - به جان خریدن رنج تبعید به نقاط دوردست
        - شرکت علمای بزرگ و فرزندان مراجع در جنگها
      - حمایت مراجع بزرگ از فلسطین از ابتدا تاکنون
      - ایجاد نهضت و انقلاب اسلامی
    - محیط شکل‌گیری:طلوع حوزه قم در میانه‌ی حوادث تلخ و شب تاریک منطقه غرب آسیا
      - دخالت، تسلط و طراحی‌های دولتهای استعماری در منطقه غرب‌آسیا
        - عراق: شکل‌گیری دولت انگلیسی و پادشاهی
        - شامات:ایجاد نظام طائفی و حکومت خاندانی دست‌نشانده و ایجاد اختناق و فشار بر مردم و علمای دین
        - ایران: گماشتن یک قزّاق بی‌رحم و طمّاع و بی‌شخصیت
        - فلسطین: کوچ تدریجی و تسلیح صهیونها جهت ایجاد غده سرطانی در قلب اسلام
      - دهشتزدگی و سرگشتیگی ملتها و افق تاریک و نومیدکننده
        - سرکوب مقاومت‌های مردمی و دینی
        - دستگیری دسته جمعی علما و تبعید اهانت آمیز مراجع بزرگ
        - تفحص خانه به خانه برای دستگیری مجاهدان
        - به خاک و خون کشیدن مجاهدان گیلان و مشهد و تبریز
        - در رأس قرار گرفتن مبشران قراردادهای خائنانه
    - تأسیس به دست عالمی ممتاز
      - توفیق الهی در تأسیس حوزه نسبت به علمای ساکن در قم
      - تجربه تشکیل و اداره حوزه علمیه اراک
      - معاشرت نزدیک با رهبر بزرگ شیعه (میرزای شیرازی) و ملاحظه تدابیر مدیریتی ایشان
      - درایت، شجاعت، انگیزه و امید شخصیتی
    - برکات حوزه قم از تأسیس تا امروز
      - مانایی و رشد در محیط خفقان ضددینی
        - سلامت جستن از تیغ آخته‌ی رضاخانی
        - سر برآوردن حضرت روح الله در حوزه‌ای که زیر فشار حداکثری بود
        - تبدیل شدن به کانون شعله های مبارزه با رضاخان
        - به میدان کشیدن جوانان منزوی و برافروختن دلهای افسرده و نومید
      - تبدیل شدن به قله جهانیِ علمی–تحقیقی–تبلیغی تشیّع در زمان مدیریت آیت الله بروجردی
      - شکل‌دهی و رهبری شجره طیبه‌ی انقلاب اسلامی
        - ریشه‌کنی رژیم خائن و فاسد و فاسق پادشاهی
          - تبدیل ایران به الگوی اسلامخواهی در جهان اسلام
          - تبدیل ایران به الگوی پیشرو دین‌گرایی در جهان
          - پیروزی خون بر شمشیر با خطاب پیامبرانه حوزه
          - تولد جمهوری اسلامی
          - مقاومت و غلبه ملت ایران در برابر تهدیدها به پشتوانه توکل و شجاعت امام(ره)
          - غلبه امروز ملت ایران بر موانع و پیشرفت در بسیاری از ابعاد زندگی (با درسها و مواریث امام(ره)
        - نشاندن اسلام در جایگاه حاکمیت سیاسی کشوری بزرگ و بافرهنگ پس از قرنها
          - تبدیل ایران به الگوی اسلامخواهی در جهان اسلام
          - تبدیل ایران به الگوی پیشرو دین‌گرایی در جهان
          - پیروزی خون بر شمشیر با خطاب پیامبرانه حوزه
          - تولد جمهوری اسلامی
          - مقاومت و غلبه ملت ایران در برابر تهدیدها به پشتوانه توکل و شجاعت امام(ره)
          - غلبه امروز ملت ایران بر موانع و پیشرفت در بسیاری از ابعاد زندگی (با درسها و مواریث امام(ره)
        - خروج امام خمینی (ره) و برکت وجودی ایشان
          - تبدیل ایران به الگوی اسلامخواهی در جهان اسلام
          - تبدیل ایران به الگوی پیشرو دین‌گرایی در جهان
          - پیروزی خون بر شمشیر با خطاب پیامبرانه حوزه
          - تولد جمهوری اسلامی
          - مقاومت و غلبه ملت ایران در برابر تهدیدها به پشتوانه توکل و شجاعت امام(ره)
          - غلبه امروز ملت ایران بر موانع و پیشرفت در بسیاری از ابعاد زندگی (با درسها و مواریث امام(ره)
  - **هویت حقیقی (وضع مطلوب) حوزه علمیه پیشرو و سرآمد**
    - چیستی عنوان «حوزه علمیه» و محتوای عمیق آن
      - بعد سلبی) عدم انحصار حوزه در کارکرد تدریس و تدرّس)
      - "مجموعه ای از علم، و تربیت، و کارکردهای اجتماعی وسیاسی با انتظارات خاص (بعد ایجابی)"
        - مرکز علمی با تخصصهای معیّن
        - تربیت‌کننده نیروی مهذّب و کارآمد برای هدایت دینی و اخلاقی جامعه
        - خط مقدم جبهه تقابل با تهدیدهای گوناگون دشمنان
        - تولید و تبیین اندیشه اسلام درباره شکل و محتوای نظامات سیاسی، اداری، خانواده و روابط شخصی مبتنی بر فقه و فلسفه و منظومه ارزشی اسلام
        - مرکز یا قله نوآوریهای تمدنی و آینده‌نگریهای لازم در چارچوب پیام جهانی اسلام
    - هویت علمی–فقهی
      - وظیفه سنگین فقه و الزامات آن
        - کارکردها و وظایف فقه امروز
          - پاسخ دین به نیازهای عملی فرد و جامعه
          - پاسخ به سؤالات پیچیده و بی‌سابقه زندگی امروزی
          - "پاسخ به چگونگی نگاه کلان شارع به ابعاد فردیو اجتماعی زندگی بشر و پایه های اصولی آن"
            - نگاه به انسان و جایگاه و اهداف زندگی او
            - نگاه به شکل مطلوب جامعه بشری
            - نگاه به سیاست و قدرت
            - نگاه به روابط اجتماعی
            - نگاه به عدالت
          - استخراج و تبیین نظامات اجتماعی اسلام به مدد قواعد و عناوین ثانویه فقهی
            - شکل و شیوه حکومت و حکمرانی
            - نظام قضائی
            - نظام اقتصادی
            - نظام اداری
            - نظام کسب و کار
            - نظام خانواده
        - الزامات
          - آشنایی فقیه با تمام ابعاد و معارف دینی
          - آشنایی با یافته‌های علوم انسانی و دانشهای مرتبط روز
          - بازنگری در دورههای طولانی تحصیل طلاب و محدودسازی آن
          - توجه به اولویت‌های فقهی
            - پدیداری اولویتهای جدید حوزه در ارتباط با نظام اسلامی
              - مسئله روابط دولت با مردم
              - روابط دولت با دولتها و ملل دیگر
              - نظام اقتصادی پایه های آن
              - حاکمیت اسلامی و نقش مردم در آن
              - موضع‌گیری در قضایای مهم علیه نظام سلطه
              - مفهوم و محتوای عدالت
          - همکاری حوزه و دانشگاه برای تنظیم نظامات اجتماعی و ارائه محتوای اندیشه دینی در قالب متناسب
        - آسیب‌شناسی
          - فقدان توجه کافی به اولویتهای فقهی در حوزه
          - غرق وسوسه‌انگیز در مهارتها یا موضوعات غیراولویت‌دار
            - انصراف از مسائل اصلی
            - عدم نقش‌آفرینی در تبیین سبک زندگی اسلامی و هدایت جامعه
            - هدررفت فرصتها و سرمایه‌ها
          - نافرجام ماندن و عدم استمرار حرکت امام(ره) در تبیین نظامات اجتماعی اسلام
          - غرق شدن در احکام فردی و عبادی
    - هویت جهادی
      - ضرورت
        - دغدغه‌مندی برای نهضت و مبارزه و انقلاب
        - تحرک برای تحقق این دغدغه
      - شاخصها و ویژگیها
        - استعمارزدایی
        - ضدصهیونیسم
        - فریادگر استقلال، عدالت و حمایت از مظلومان
        - آغازکننده، رهبر و پیشرو جنبش‌های سیاسی–اجتماعی
        - ذهن فعال و زبان گویا در توجیه افکار عمومی
        - سرعت و جدیت در عمل انقلابی
        - صبر و تحمل صدمات
        - ورود به میدان عمل
        - پیشکسوت شهادت در همه انقلابهای مردمی و اسلامی
        - پیشگام حمایت از میهن و مظلومین
        - یکپارچه‌سازی سیاست و عبادت (ملازم دانستن قدسیت دین و روحانیت با مبارزه و جهاد فکری–سیاسی–نظامی آن)
      - آسیب‌شناسی
        - اکتفا به درس و بحث
        - تحجرگرایی و تقدس‌نمایی (جدایی دین از سیاست)
          - امتناع و منع از ورود حوزه به فعالیت‌های اجتماعی و مسائل مردم
          - امتناع و منع از ورود حوزه به مبارزه با ظلم و فساد
          - القای منافات میان مبارزه با ظلم و قدسیت و معنویت
          - سفارش به صلح کل بودن روحانیت
            - بزرگترین هدیه به استعمار و شکست علما
        - غفلت از نفوذ دشمن
        - شکار شدن توسط استعمار و شیوه‌های جدید دین‌فروشی
        - برنامه‌ریزی و مبارزه دشمن با عظمت و مردمی‌بودن روحانیت
      - الزامات
        - مردم‌داری و اهتمام به مسائل اساسی مردم و جامعه
        - تلقی جهاد علمی–سیاسی–نظامی به‌عنوان وظیفه قطعی حوزه و روحانیت
    - حوزه به مثابه نهادی برونگرا
      - معنا و مفهوم
        - قرار گرفتن خروجی آن در خدمت فکر و فرهنگ جامعه و انسانها
        - وظیفه) بلاغ مبین)
          - گستره تمام‌شمول
            - معارف والای توحیدی
            - وظایف شرعی شخصی
            - تبیین نظام اسلامی و شاکله و وظایف آن
            - تبیین سبک زندگی
            - تبیین محیط زیستی (حمایت از طبیعت، حیوان و...)
          - الزامات
            - آشنایی با فضای فکر و فرهنگ جامعه
            - تناسب‌سازی آورده‌های تبلیغی با واقعیت‌های فکری–فرهنگی مردم و جوانان
              - آسیب‌شناسی
                - اشکال در نسبت‌گیری با مردم و واقعیتها
                - عدم کفایت محصولات و تولیدات موجود
            - پرورش مجاهد فرهنگی
              - تعلیم
                - تدافعی
                  - قدرت اقناع
                  - آشنایی با شیوه گفتگو
                  - آگاهی از نوع تعامل با افکار عمومی، رسانه و فضای مجازی
                  - انضباط در مواجهه با عنصر مخالف
                  - ارائه قوی‌ترین و رساترین پاسخ به تازه‌ترین و شایع‌ترین شبهات فکری–اخلاقی
                  - تدوین لازم‌ترین دانستنی‌های دینی متناسب با وضع فکری–فرهنگی و ارائه بسته‌های مناسب با اندیشه و فرهنگ جوان و نوجوان و خانواده
                    - الزامات
                      - بهره‌گیری از ادبیات متناسب با زمان
                      - گردآوری شبهات با کاربست ابزارهای فنی
                - تهاجمی
                  - عدم غفلت از تهاجم به فکر و فرهنگ انحطاطی غرب
                  - چالش‌آفرینی فکری در برابر کجروی فرهنگ غرب
                  - پاسخگو کردن مدعیان گمراه‌ساز فرهنگ غربی
              - تربیت و تهذیب
                - آسیب‌شناسی
                  - تلقی تربیت به‌مثابه منزوی‌پروری
                  - دعوت جامعه بدون تهذیب خود (علم بدون عمل)
                  - فاضل‌نمایی و هدف‌بودگی اظهار فضل و سمعهٔ علمی
                    - پیامد) تلاش بی‌ثمر و بی‌برکت)
                - الزامات
                  - اخلاص در عمل
                  - پشت پا زدن به مال و نام و مقام
                  - تحمل دشواریها و مانع‌زدایی
                  - اراده محکم و عزم راسخ
                - حوزه‌ها
                  - مبلغین بلاغ مبین
                  - نیروهای اداری کشور (مدیران کشوری)
                  - نیروهایی برای اداره حوزه‌های علمیه (مدیران حوزوی)
    - نوآوری‌های تمدنی در چارچوب پیام جهانی اسلام
      - ضرورت استقرار تمدن نوین اسلامی
        - برترین هدف دنیایی انقلاب اسلامی
        - حتمی‌بودن نابودی تمدن ظالمانه غربی و تدارک جایگزین برای آن
      - الزامات
        - اعتقاد به «ما می‌توانیم»
          - اعتقاد به امکان استقرار تمدن اسلامی به مثابه سنت الهی
          - صبر و استقامت
          - محاسبه
          - حرکت
          - تحمل آسیبها و صدمات
          - الگوگیری از حرکت نبوی (ص)
          - الگوگیری از انقلاب اسلامی و دفاع مقدس
        - تحول در علوم حوزوی
          - فقه:
            - گسترش میدان دید
            - نوآوری در استنباط
            - احصای مسائل نوپدید تمدنی
            - تعیین احکام مسائل تمدنی
          - فلسفه اسلامی:
            - ترسیم امتداد اجتماعی برای مسائل اصلی خود
      - وظیفه حوزه
        - کمک به ابطال تمدن باطل غربی
        - تدارک تمدن جایگزین (اسلامی) در عمل و نظر به قدر توان
          - ترسیم خطوط اصلی و فرعی تمدن نوین اسلامی
          - بلاغ مبین (تبیین و ترویج و فرهنگ‌سازی) تمدن نوین اسلامی در جامعه
  - **هویت واقعی (وضع موجود) حوزه علمیه قم**
    - نقطه قوت) حوزه زنده و بالنده)
      - هزاران مؤلف،محقق،مدرس، نویسنده و...
      - انتشار مجلات علمی، مقالات و...
      - رواج درس‌های متنوع تفسیر و اخلاق و...
      - افزایش مراکز و دروس علوم عقلی
      - تعداد بی‌سابقه طلاب و فضلای صاحب فکر
      - حضور فعال در همه میدانهای انقلاب و نظامی و تقدیم شهدا
      - راهگشایی به تبلیغ جهان
        - تربیت طلاب خارجی
        - حضور حوزویان در سایر کشورها
      - توجه فقها به مسائل معاصر و مبتلا به
      - اقبال طلاب جوان به دقت در متون اسلامی
      - توجه به قرآن کریم در حوزه های علمیه
      - تشکیل حوزه‌های علمیه بانوان
    - ضعف
      - فاصله قابل توجه با حوزه پیشرو و سرآمد
  - **راهکارهای عملی**
    - به‌روز بودن (حرکت با زمان و جلوتر از آن)
    - اهتمام به تربیت در تمام بخشها جهت هدایت آینده انقلاب و مردم
    - افزایش ارتباط با مردم و برنامه ریزی برای ارتباط صمیمی با مردم
    - خنثی‌سازی القای نومیدی از آینده به طلاب جوان
      - تربیت طلاب با نگاه به عزت و حرمت اسلام و ایران و تشیع در جهان
    - نگاه خوش‌بینانه به جوان جامعه و پرهیز از تحلیل غیرواقع‌بینانه در تعامل با جوانان
      - توجه به وفاداری بسیاری از جوانان به دین علی رغم تبلیغات سوء
      - توجه به عدم عناد بسیاری دیگر از جوانان با دین و انقلاب
      - تفکیک اقلیت معرض از ظواهر دینی از دیگران
    - برنامه‌ریزی درسی
      - تدریس فقه روشن‌بین، به‌روز،پاسخگو و اجتهادی
      - تدریس فلسفه روشن و دارای امتداد اجتماعی وصاحب نظر در شاکله زندگی جامعه
      - تدریس کلام رسا و استوار و دارای قدرت اقناع
      - فهم قرآن و تدریس دروس تفسیر
    - توصیه‌های اخلاقی به طلاب جوا
    - زهد، تقوا، استغنا از غیرخدا، توکل، روحیه پیشرفت و آماده مجاهدت